

Regionalna geografija Afrike

15.

Republika Angola

Površina: 1 246 700 km²

Broj stanovnika: 19,6 mil.

Glavni grad: Luanda (oko 5 mil. st.)

BDP (*per capita*): 7 600 USD

- Republika Angola smještena je na jugozapadu Afrike. Graniči na sjeveru s **DR Kongo**, na istoku sa **Zambijom** i na jugu s **Namibijom**.
- Uskim pojasom DR Konga odvojena je od matičnog teritorija eksklava Cabinda (7270 km²)
- Do 1975. Angola je bila portugalska kolonija (**Portugalska Zapadna Afrika**). Nakon stjecanja nezavisnosti izbio je građanski rat koji je trajao do 2002.

Prirodno-geografska obilježja

Reljef

- Dvije osnovne cjeline: *obalna nizina* i *visoravan* (**Planalto**).
- Obalna nizina: duga oko 1650 km, a široka od 30 do 100 km. Građena je pretežito od krednih i tercijarnih stijena. Prevladavaju pješčenjaci i vapnenci. Stijene su jako erodirane i raspadanjem daju slabo obradivo tlo. Utjecaj Europljana bio je prvobitno ograničen na taj prostor.
- Visočje ili **Planalto**: prostire se u unutrašnjosti, istočno od obalne nizine. Zapadni rub visočja erozijom je izbrazdan. Na jugu planina **Chela** strmo se ruši prema nizini (strmcem visokim 1000 m).

- Središnjim dijelom visoravni proteže se visočje **Bihé** u čijem je zapadnom dijelu i najviši vrh zemlje (**Moco**, 2610 m). Najveći dio visočja je između 1000 i 2000 m nadmorske visine.
- Na središnjoj visoravni nalazi se hidrografsko čvorište rijeka Cunene, Konga i Zambezija.
- U geološkoj građi prevladavaju kristalaste stijene pretkambrijske starosti.

Klima

- Smještaj između 6° i 18° S; ekvatorska i tropska klimatska obilježja; prevladavaju A i B tipovi klima.
- Modifikatori klime: veće nadmorske visine u unutrašnjosti i hladna **Benguelska struja** uz obalu.
- Kišno je razdoblje u vrijeme južnog ljeta (listopad – svibanj), a glavina kiša pada između veljače i travnja.
- Na obalnoj nizini padne godišnje do 175 mm oborina, dok u unutrašnjosti padne i do 1500 mm pa je ona znatno pogodnija za naseljavanje.
- Temperature:
 - srpanj: Luanda 19,7 °C; Malanje (visočje) 17,9 °C
 - siječanj: Luanda 26 °C, Malanje 21 °C.
- Zbog utjecaja Benguelske struje uz obale su česte magle (*caçimbo* magle).

Advekcijaska magla uz obale pustinje Namib

Izvor: https://www.reddit.com/r/pics/comments/22m1b1/where_the_namib_desert_meets_the_sea/

Vegetacija

- Na prostoru obalne nizine vegetacije ima samo na ušćima rijeka i u močvarama (mangrove). Područja na jugu gotovo su potpuno bez vegetacije; prijelaz prema pustinji Namib. Na jugozapadu prema području Kalaharija prostire se pustinjska stepa.
- Visočje je u najvećem dijelu prekriveno savanama i savanskim šumama. Veći šumski kompleksi nalaze se samo na zapadnoj strani visočja.

Hidrogeografska obilježja

- Većina angolanskih rijeka izvire u središnjem visočju.
- Najvažnije rijeke atlantskog sliva su **Cuanza** i **Cunene**. Rijeka Cunene donjim dijelom svojega toka čini prirodnu granicu prema Namibiji.
- Na sjeveru zemlje najvažnija je rijeka **Kasai** s pritokom **Kwango (Cuango)** koja je dio riječne mreže Konga.
- Na jugoistoku rijeke **Kwando** (Cuando) i **Cubango** otječu prema delti Okavanga u Bocvani.

Regionalna podjela

1. Cabinda

- Sjeverno od glavnog državnog teritorija, od Angole je odvojena oko 30 km širok teritorij DR Konga.
- Površine je 7270 km² i ima oko 716 000 stanovnika. Pretežito je šumsko područje.
- Nositelj gospodarstva u prošlosti bila je eksploatacija drva i uzgoj kakaoa.
- Posljednjih godina otkrivena su velika ležišta nafte ispred njezine obale. Postoji jaka težnja za odvajanjem od Angole.

Izvor: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ao.html>

2. Sjeverozapad Angole

- U trokutu između gradova Carmone, Luande i Malanjea nalazi se *sjeverno područje miješane poljoprivrede*.
- Stanovništvo se uglavnom bavi prehrambenom poljoprivredom. Uzgajaju se velike količine kave; samonikla *robusta* kava
- Glavno naselje regije je **Luanda**, ujedno i glavni grad Angole. Osnovali su je Portugalci 1576. g. Danas ima oko 5 milijuna stanovnika. Pogodno sidrište i suvremena luka; glavnina izvoza kave, dijamanta, nafte i ribe.
- Luanda je sa zaleđem spojena 475 km dugom željezničkom prugom (*sjeverna željeznica*). Na visočju je najvažnije naselje **Malanje** (oko 220 000 st.).

Izvor: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ao.html>

3. Jugozapad

- Provincije *Benguele* i *Moçamedes* na obali te *Bihé* i *Huilo* u unutrašnjosti. Gospodarski slabo razvijen kraj. Prevladavaju savane i grmolike šume.
- Na obali naselje **Namibe** (ranije **Moçamedes**), važna ribarska luka. Namibe i **Lubango** (bivši *Sá da Bandeira*) povezuje južna željeznica.
- U Lubangu su postojali veliki rudnici željezne rude (oko 5 mil. t rude godišnje), ali su uništeni 1975. na početku građanskog rata.

4. Središnja Angola

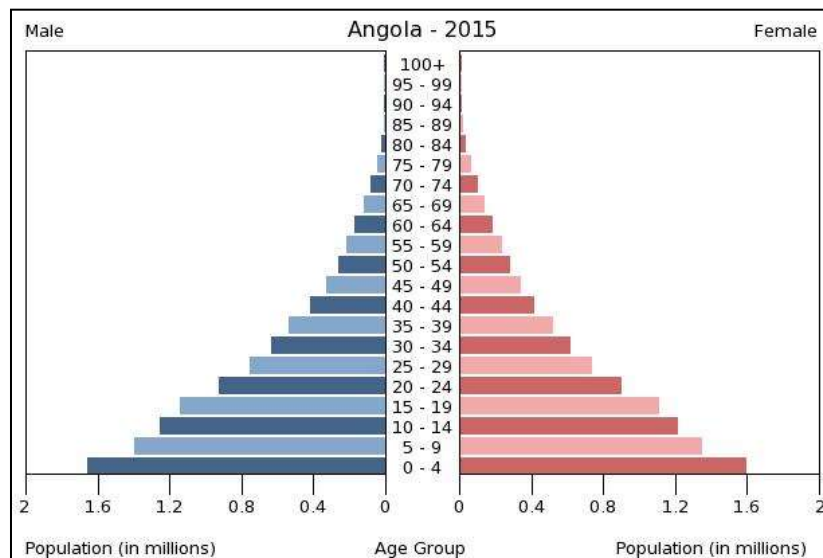
- Obuhvaća središnji dio zemlje od **Lobita** uz željezničku prugu prema unutrašnjosti.
- Gospodarski najrazvijeniji dio zemlje, naročito područje oko **Lobita** i **Benguele**.
- Grad **Lobito** smješten je u jednoj od najboljih prirodnih luka na zapadnoj obali Afrike. Oko 324 000 stanovnika. Procvat je doživio nakon izgradnje željezničke pruge koja preko **Katange** i **Zambije** vodi do grada **Beire** u **Mozambiku** (ukupna dužina 5638 km).
- **Benguela** (oko 128 000 stanovnika) je središte istoimene provincije. Zbog slabijih prirodnih preduvjeta lučka funkcija manje je izražena nego u susjednom Lobitu. Glavno gradsko naselje unutrašnjeg dijela je **Huambo** (ranije **Nova Lisboa**), s oko 600 000 stanovnika. Važno je prometno središte (željeznica).

Izvor: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ao.html>

Stanovništvo

- Prirodni prirast 2,8 %; natalitet 3,9 %; mortalitet 1,1 %;
- 43 % stanovništva mlađe od 15 godina
- Smrtnost dojenčadi 8 %; među najvišima na svijetu
- Jedan liječnik na 5 000 st. Znatno poboljšanje u odnosu na razdoblje prije 15-ak godina (1 liječnik na 17 000 st.)
- Oko 300 000 ljudi s HIV/AIDS-om (2,41 % odraslog stanovništva).
- Glavne etničke skupine: **Ovimbundu** (37 %), **Kimbundu** (25 %), **Bakongo** (13 %)
- Religijska struktura: katolici 41 %, protestanti 38 %, ostali 21 %.
- Oko 45 % st. živi u gradovima.

Dobno-spolna piramida Angole za 2015.

Izvor: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ao.html>

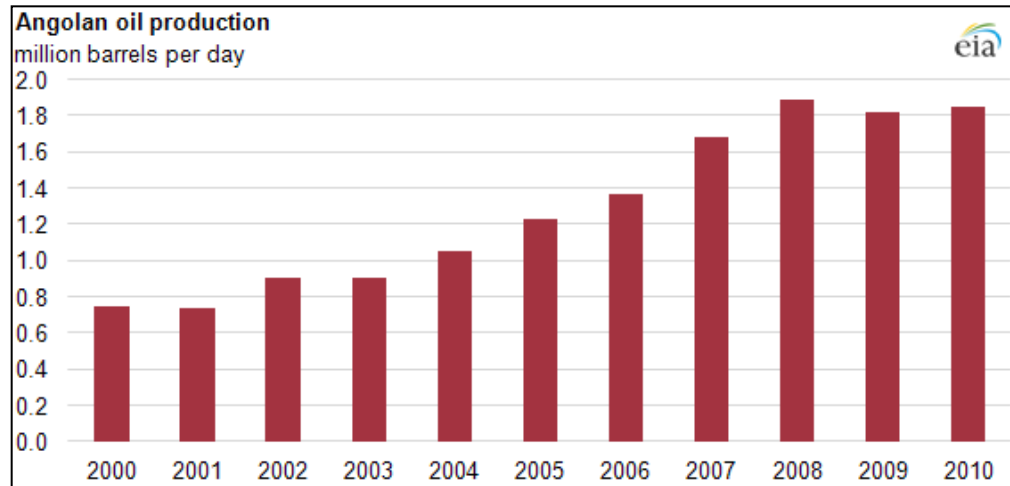
Gospodarstvo

- Velike količine različitih ruda i razmjerno dobri uvjeti za razvoj poljoprivredne proizvodnje.
- Otežan gospodarski razvoj kao posljedica kolonijalnog nasljeđa, ali i ratnih sukoba koji su trajali gotovo tri desetljeća.
- **Od 2004. do 2008. gospodarstvo je raslo po godišnjoj stopi od 17 %!**
Rast usporen nakon početak svjetske gospodarske krize 2008. i pada cijene nafte i dijamanta na svjetskom tržištu.
- Gospodarstvo ovisno o nafti; 50 % BDP-a; 90 % vrijednosti izvoza; 5 % otpada na dijamante;
- Ukupni BDP 185 mlrd. USD; 7600 USD *per capita* (2015.)

- Oko 70 % stanovništva zaposleno je u poljoprivredi. Obradivo je tek oko 3 % površine, livade i pašnjaci zauzimaju 23 %, šume 43 %, a neobrađeno i neplodno tlo 31 %. Polovica potreba za hranom podmiruje se uvozom.
- Najvažniji poljoprivredni proizvod je kasava. Služi kao osnovna hrana. Za potrebe stanovništva uzgajaju se razne žitarice (riža, kukuruz, pšenica), šećerna trska, banane i dr.
- Prije izbijanja rata kava je bila vodeći poljoprivredni proizvod (oko 20 000 t godišnje; 3. na svijetu). Godine 2002. proizvedeno je samo 4200 t čiste kave; danas oko 15 000 t; suše ugrožavaju proizvodnju.
- Poljoprivreda čini tek 10 % vrijednosti BDP-a. Njezin oporavak otežan je zbog velikog broja mina zaostalih iz građanskog rata.
- *Stočarstvo*: 3,5 milijun goveda, 1 milijun koza, manji broj ovaca i svinja. Razvoj otežan zbog muhe ce-ce i mina.
- *Ribarstvo*: more bogato ribom zbog utjecaja Benguelske struje. Glavne ribarske luke su Lobito i Namibe.

Rudarstvo i industrija

- Rudarska proizvodnja čini većinski udio u BDP-u Angole.
- Glavni proizvod je nafta (**98 mil. t godišnje!**), na sjeveru zemlje i u Cabindi. Godine 2016. Angola je pretekla Nigeriju na 1. mjestu afričkih proizvođača nafte
- Dijamanti: oko 1,2 mil. karata godišnje. Najvažnija nalazišta su oko naselja **Dundo** i **Andrada** na sjeveru zemlje. Proizvodnja je znatno opala, u najboljim godinama bila je veća od 2,5 mil. karata godišnje. Dijamanti spadaju među najkvalitetnije u svijetu.
- Željezna ruda kopala se na jugu i oko Huamba, ali su rudnici danas uništeni.
- Ostale rude: morska sol, bakar, mangan, silicij, bitumen, asfalt, zemni plin.
- Oko 2/3 energije dobiva se iz HE.

Proizvodnja sirove nafte u Angoli od 2000. do 2010. (u 000 barel/dan)

Izvor: <http://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=3490>

Industrija

- Rafinerije: Luanda, Quiguila, Lobito. Prehrambena: pivovare (Huambo), šećerane (Luanda, Benguela), duhan (Luanda), cementna (Luanda, Lobito), tekstilna (Luanda), kemijska (Luanda, Benguela, Huambo). Metaloprerađivačka industrija (Luanda, Lobito, Benguela, Lubango).

Trgovina

- Uvoz: 22 mlrd USD. Uvozi se hrana, tekstil, teški strojevi, željezo, čelik. 24 % Kina, 16 % Portugal, 8 % SAD; 7 % J. Koreja, 5 % Brazil.
- Izvoz: 37 mlrd. USD. Nafta i naftne preradevine čine 90 % vrijednosti izvoza. Kava i dijamanti čine tek manji udio u vrijednosti izvoza iako su ranije bili na prvome mjestu. **Čak 48 % vrijednosti izvoza za 2014. g. otpada na Kinu!**

Promet

- 3000 km željeznica. Glavna željeznička pruga je tzv. *Benguela željeznica* prema DR Kongu, Zambiji i Mozambiku. Južna željeznica od Namiba prema unutrašnjosti i sjeverna od Luande prema visočju u zaleđu. Željezničke pruge međusobno su nepovezane, građene su za portugalske uprave ponajprije radi transporta ruda prema obali.
- Cestovna mreža: oko 75 000 km, samo 10 % s tvrdom podlogom. Cestovna mreža pretrpjela je velika razaranja u građanskom ratu. Znatna sredstva ulažu se u obnovu cestovne infrastrukture.
- Luke: Lobito – tranzitna luka za DR Kongo i Zambiju. Luanda i Namibe (**Moçamedes**) te Cabinda.
- Zračne luke: Luand, Huambo, Lubango, Cabinda.

Povijesno-geografski pregled

- Na prostoru današnje Angole postojala je prije dolaska Europljana u 14. i 15. st. država koja je bila zavisna od Konga.
- Portugalci na obale Angole dolaze 1482. g.
- U 16. st. (1576.) osnivaju **Sao Paulo di Luanda** koji postaje veliko trgovište robova (Angola se naziva „crnom majkom Brazila”).
- Računa se da je do kraja 19. st. iz Angole odvedeno u ropstvo oko 3 milijuna ljudi.
- Sredinom 17. st. Angola je kratkotrajno bila (1641. – 1648.) u posjedu Nizozemaca.
- Granice kolonije utvrđene su na Berlinskom kongresu 1884.
- Godine 1951. proglašena je portugalskom prekomorskom provincijom. Počinje kampanja za jače useljavanje Europljana – otpor lokalnog stanovništva.

- Godine 1961. počinje gerilski rat protiv portugalske vlasti. Pobunjenici su razjedinjeni. Tri glavne skupine: **FNLA**, **MPLA** (marksisti) i **UNITA**.
- Nakon revolucije u Portugalu 1974. Angola 1975. postaje neovisna. Izbija građanski rat između MPLA i UNITA. MPLA-u podržavaju Kuba i SSSR, UNITA (vođa **Jonas Savimbi**) Sjedinjene Države i JAR.
- MPLA preuzima vlast u zemlji, a **Agostinho Neto** postaje prvi predsjednik neovisne Angole. Na jugu zemlje česti su upadi vojske JAR-a koji progoni pobunjenike iz Namibije (SWAPO). Godine 1979. Neto umire, a zamjenjuje ga **Jose Eduardo dos Santos** koji će na čelu države ostati kroz čitav tijek građanskog rata.

Jose Eduardo dos Santos,
predsjednik Angole od 1979.

Izvor: <http://www.cbsnews.com/news/the-worlds-enduring-dictators-jose-eduardo-dos-santos-angola-19-06-2011/>

Jonas Savimbi, čelnik UNITA-e

Izvor: https://en.wikipedia.org/wiki/Jonas_Savimbi

- Godine 1991. povlače se kubanske snage i potpisuje se primirje koje se neprestano krši.
- Demokratski izbori održani su 1992., ali već 1993. ponovno izbijaju sukobi.
- UNITA za financiranje koristi prihode od ilegalne prodaje dijamanta. Međunarodna zajednica uvodi strogu zabranu trgovine tim dijamantima pa pobunjenici ostaju bez financijskih sredstava.
- Početkom 2002. Jonas Savimbi je ubijen. Kraj građanskog rata.
- **U ratu je ubijeno oko 1,5 milijuna ljudi, a 4 milijuna je raseljeno.**
- Nekoliko milijuna nagaznih mina i ostalih eksplozivnih sredstava još uvijek predstavljaju opasnost u velikom dijelu zemlje.